

Täysistunto

Keskiviikko 30.3.2022 klo 14.01—17.14

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 232/2021 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 6/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Matti Vanhanen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö HaVM 6/2022 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Yleiskeskustelu, valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Purra.

Keskustelu

16.38 **Riikka Purra ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annettua lakia, ulkomaalaislakia, yliopistolakia ja ammattikorkeakoululakia.

Esityksen mukaan kolmannen maan kansalaiselle myönnetään ensimmäinen oleskelulupa opiskelun perusteella suoraan koko tutkinnon tai opintojen suorittamisen keston ajalle, jolloin oleskelulupaa ei ole tarvetta uusien määräajoin. Opintojen jälkeen myönnettävän oleskeluluvan voimassaoloaikaa työnhakua ja yritystoimintaa varten pidennetään ja tehdään joustavammaksi. Muutos koskee myös tutkimustoiminnan päättäneitä tutkijoita. Korkeakouluopintoja suorittavien opiskelijoiden oleskeluluvan laji muutetaan jatkuvaksi. Kansainvälistä suojelua hakenut tai karkotuspäätöksen saanut voi hakea oleskelulupaa, jos hän täyttää oleskeluluvan myöntämisen edellytykset. Kyseeseen ei kuitenkaan tule oleskelulupa, joka sisältää oikeuden liikkua toiseen jäsenvaltioon. Esityksen tavoitteena on edistää koulutettujen ja osaavien maahanmuuttajien jäämistä ja kotoutumista Suomeen.

Arvoisa puhemies! Sekä voimassa olevassa että ehdotetussa sääntelyssä edellytetään, että opiskelijalla on käytössään riittävät varat toimeentulonsa turvaamiseksi. Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa saaman selvityksen mukaan jo nykyisin tulee esiin tilanteita, joissa ulkomaalaisella ei riittäviä varoja myönnetystä oleskeluluvasta huolimatta käytössään ole. Ulkomaalaiselle opiskelijalle voi tietyissä tilanteissa syntyä oikeus perustoimeentulotukeen. Vaikka ulkomaalaisella opiskelijalla itsellään ei ole Suomessa oikeutta opintotukeen tai esimerkiksi yleiseen asumistukeen, hänen perheenjäsenillään on opiskelun aloittaessaan oikeus opintotukeen, koska perheenjäsenen maassa oleskelun peruste on perhesyy eikä opiskelu. Perheelle voidaan myöntää yleistä asumistukea.

Arvoisa puhemies! Valiokunnan saaman selvityksen mukaan Kela ei nykyisellään tuota suoraan tilastotietoa oleskeluluvan perusteella myönnetystä perustoimeentulotuesta, joten

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2022 vp

tietoa siitä, kuinka paljon esimerkiksi ulkomaalaiset opiskelijat ovat saaneet toimeentulotukea, ei ole saatavissa. Valiokunta toteaa mietinnössään, että tämä vaikeuttaa sen arviointia, tulevatko toimeentulotukimenot jatkossa kasvamaan. Tarkemmin tulisi tilastoida, miten esitys vaikuttaa esimerkiksi sosiaali- ja terveyspalveluiden ja muun sosiaaliturvan käyttöön. Valiokunta kiinnittää lainsäädännön arviointineuvoston tavoin erityistä huomiota siihen, ettei hallituksen esityksessä ole arvioitu riittävällä tavalla esitetyistä muutoksista aiheutuvia taloudellisia vaikutuksia.

On tärkeää varmistaa, että tiedonvaihto Maahanmuuttoviraston ja Kelan välillä sekä muu viranomaisyhteistyö on tehokkaan ja toimivan valvonnan kannalta riittävää. Asiantuntijakuulemisessa saadun selvityksen mukaan valvonnan toteuttaminen on sitä ongelmallisempaa, mitä pidempiä oleskeluluvat ovat. Ulkomaalaisen saadessa pysyvän oleskeluluvan säännöllistä lupaharkintaa ei enää tehdä. Tällöin viranomaisten tosiasialliset keinot puuttua oleskeluun vähenevät tilanteissa, joissa perusteita maassa oleskeluun ei enää ole. Viranomaisten keinoja suorittaa valvontaa tulee valiokunnan mukaan edistää turvaamalla riittävät resurssit sekä varmistamalla lainsäädännön ajantasaisuus.

Valiokunta huomauttaa, että on perusteltua, että oleskelulupa voidaan peruuttaa, jos valvonnassa havaitaan, että sen myöntämisen edellytykset eivät enää täyty, esimerkiksi jos opiskelijan toimeentulo ei ole turvattu.

Valiokunta tähdentää, ettei opiskelun perusteella haetun oleskeluluvan myöntämisen edellytyksiin korkeakoulun vaatiman maksun suorittamisesta ja sairaanhoidon kustannukset kattavasta vakuutuksesta ehdoteta muutoksia.

Arvoisa puhemies! Valiokunta pitää tärkeänä, ettei esityksellä ole vaikutuksia esimerkiksi karkottamista koskevaan päätöksentekoon tai jo tehdyn karkottamispäätöksen täytäntöönpanoon. Turvapaikkajärjestelmän toimivuutta heikentäviin tekijöihin tulee lainsäädännön keinoin puuttua tarvittaessa. Tehokas maasta poistaminen on koko lupaprosessin uskottavuuden kannalta tärkeää, kuten asiantuntijakuulemisessa kävi ilmi ja kuten valiokunta usein toteaa.

Arvoisa puhemies! Mietintöön sisältyy lausuma. Lausumassa edellytetään, että hallitus ryhtyy tulevaisuudessa tarvittaviin toimenpiteisiin opiskelun perusteella myönnettävien oleskelulupien edellytyksiä koskevan jälkivalvonnan toimivuuden varmistamiseksi, tehostamiseksi ja resursoimiseksi tavalla, jolla varmistetaan oleskeluluvan edellytysten olemassaolo myös luvan myöntämisen jälkeen. Valiokunnan päätöksessä esitetään lakiehdotusten hyväksymistä muutosehdotuksin.

Mietintöön on jätetty kaksi vastalauseetta, jotka sisältävät lakiehdotuksen hylkäyksen, pykälämuutoksia ja perusteluita koskevia muutoksia.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Rantanen, Mari.

16.43 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! Tässä lakiehdotuksessa on jälleen kerran yksi laki, jolla ammutaan reikiä meidän ulkomaalaislainsäädäntöömme ja maahanmuuttopolitiikkaan noin yleensäkin. Kysymys on tällä kertaa opiskelijoista, ja kuten tässä valiokunnan puheenjohtaja Purran puheenvuorossa kävi ilmi, tämä koskee myös kansainvälisen suojelun perusteella Suomeen tulleita ja myös karkotuspäätöksen saaneita henkilöitä.

Me perussuomalaiset esitimme tämän lain hylkäystä valiokunnassa ja jätimme tähän vastalauseen, ja nostan täältä muutaman pointin, miksi me katsomme, että tämä lakiehdotus olisi tullut hylätä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2022 vp

Ensinnäkin totean sen, että tällä kaudella on käsitelty valtavan paljon esityksiä, joissa sieltä täältä nakerretaan meidän ulkomaalaislainsäädäntöämme, ja kellään ei varmastikaan ole tietoa siitä, mikä on se kumulatiivinen vaikutus ja mikä on se kumulatiivinen rahallinenkin vaikutus siihen, kuinka julkisia varoja maassamme käytetään.

No, tässä kyseisessä esityksessä erityinen ongelma on se, että tämä oleskelulupa — joka aiemmin on myönnetty ensin vuodeksi ja katsottu, että nämä maassaolon edellytykset täyttyvät — nyt myönnetään koko opiskelun ajaksi ja vieläpä siten, että maassaolon edellytys eli tämä toimeentulo, minkä pitäisi olla opiskelijalla turvattu hänen tullessansa tänne kolmannesta maasta, pitää osoittaa vain yhdeksi vuodeksi. Näinpä ollen kaikki sen yhden vuoden jälkeen jäävät vuodet jäävät tämän jälkivalvonnan piiriin, joka tarkoittaa siis käytännössä, olettavastikin, tällaisia pistemäisiä tarkastuksia.

Tässä kävi myös ilmi se, että Maahanmuuttovirasto katsoo, että Suomessa opiskelija pärjää 560 eurolla kuukaudessa, ja kukin meistä varmasti ymmärtää, että 560 euroa Suomessa asumiseen ja elämiseen ei ole riittävä määrä rahaa. Sillä ei elä täällä yhtään missään siten, että voi maksaa asumisen, ruokailut, kulkemisen ja muun. Ja näinpä ollen valiokunnan asiantuntijakuulemisissa, esimerkiksi Kansaneläkelaitoksen lausunnossa nimenomaan... Kuten tässä kuultiin, tätähän ei millään lailla tilastoida, ja näitä ei saada rekisteristä esiin, kuinka paljon toimeentulotukea näille EU- ja Eta-alueen ulkopuolisille opiskelijoille myönnetään. Mutta Kela omassa lausunnossaan kertoo, että on viitteitä siitä, että toimeentulotukea käytetään tässä näiden elinkustannusten kattamiseen. No, jos heillä on 560 euroa — jos sitten sitäkin — tullessansa, niin on aivan selvää, että he joutuvat turvautumaan toimeentulotukeen. Siltä osin on hyvinkin hämmästyttävää, että tässä lakiesityksessä ei ole tehty minkäänlaisia laskelmia, mitä tämä laki tulee mahdollisesti maksamaan toimeentulotukina. Ja kuten tässä kuultiin, heille ei kuulu asumistuki eikä heille kuulu myöskään opintotuki, mutta toimeentulotuki kuuluu, ja siltä osin olisi ollut suotavaa — ja itse asiassa sen pitäisi olla aivan selvää, kun tällainen esitys tuodaan — myöskin osoittaa, kuinka paljon tämä tulee maksamaan. Koska nyt kun tiedämme, että tämä hallitus haluaisi jopa kolminkertaistaa ulkomaalaisten opiskelijoiden määrän, niin me tiedämme, että se voi tarkoittaa siis kymmenien miljoonien kustannuksia, jos katsomme tätä pahimman skenaarion mukaan, ja silloin pitäisi kyllä uskaltaa se myös kirjoittaa näihin hallituksen esityksiin, mutta ehkä sitä ei haluta.

Sitten toinen asia, mikä tässä on aivan suoraan sanoen pöyristyttävä puutos, on se, että kun, niin kuin kuvasin, he voivat tätä toimeentulotukea käyttää elinkustannuksiinsa, niin suomalaiset opiskelijat saavat opintotukea, mutta heidän tulee nostaa opintolainan ennen kuin oikeus toimeentulotukeen tulee. Näin ollen faktuaalisesti tämä esitys tarjoaa paremmat opintososiaaliset edut EU- ja Eta-alueen ulkopuolelta tuleville opiskelijoille kuin meidän omille opiskelijoillemme. Suomalainen ottaa sen opintolainan ja näin ollen velkaantuu opiskelujen vuoksi, mutta tätä ei vaadita EU- ja Eta-alueen ulkopuolelta tulevilta, ja tämä on pöyristyttävää. Se on perussuomalaisten mielestä moraalisesti täysin väärin, ja me emme voi missään nimessä kannattaa tällaisia. Luulisi, että tällaisessa tiukassa taloustilanteessa pitäisi huolehtia siitä, että me saamme koulutettua meidän omat ihmisemme, mutta ei. Ja nythän meidän itse asiassa ei olisi tarpeenkaan houkutella opiskelijoita mistään: meille tulee maahamme todennäköisimmin aika iso määrä ukrainalaisia, jotka voisivat varmasti myös täällä opiskella ja auttaa tähän niin kutsuttuun työvoimapulaan.

Sitten täytyy todeta, että tämä karkotuspäätöksen saaneiden ja itse asiassa turvapaikkajärjestelmässä olevien mahdollisuus hypätä tänne opiskelujen oleskelulupiin on myöskin

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2022 vp

täysin käsittämätön. Kyllä sanoisin, että tällaista erilaisten siilojen vaihtoa ei pitäisi tehdä. Jos henkilöitä tulee tänne hakemaan turvapaikkaa ja nimenomaan vainon vuoksi, niin silloin heidän tulisi saada turvapaikka, jos he ovat vainon kohteena, mutta jos eivät ole, niin silloin heidän pitäisi poistua maasta, ja sikäli, mikäli sitten opiskelun kautta halutaan tulla, se pitäisi hakea kyllä ulkomailta.

Sanon tässä viimeisenä sen, että hämmästelen tällaisia houkutustekijöitä, mitä tehdään, koska nyt tammikuun yhteishaussa syksyllä alkaviin englanninkielisiin koulutuksiin oli haku ja hakijoita oli 21 000, ja näistä oli 85 prosenttia EU- ja Eta-alueen ulkopuolelta. Sen lisäksi, että me olemme ryhtyneet olemaan maailman sosiaalitoimisto ja maailman terveystasema, meistä tulee vielä maailman kouluttajiaakin. Kyllä nyt täytyisi pikkuhiljaa ruveta keskittymään omiin ja olennaisempiin asioihin. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Vestman.

16.51 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä ehdotetaan siis muutettavaksi kolmansista maista tulevien opiskelijoiden ja tutkijoiden oleskeluluvan perusteita. Kiitos hallintovaliokunnalle asian perusteellisesta käsittelystä.

Valiokunnan mietintö ei siis ole yksimielinen, vaan myös kokoomuksen valiokuntaryhmä jätti mietintöön vastalauseen. Valiokuntaryhmämme katsoo, että vaikka hallituksen esityksessä on myös kannatettavia elementtejä, esitys on paikoin erittäin ongelmallinen. Vastalauseessamme vaaditaan, että opiskelua ja humanitaarista maahanmuuttoa koskevat oleskelulupapakaistat pidetään jatkossakin erillään ja että Suomessa opiskelevan kolmannen maan kansalaisen toimeentuloodellytys säilytetään ehdottomana eikä sitä vesitetä harkinnanvaraiseksi.

Erityisen vakava valuvika lainmuutoksessa on, että se sallii niin sanotun kaistan vaihdon eli oleskeluluvan perusteen vaihtamisen kansainvälisen suojelun väylästä opiskeluväylään. Kansainvälistä suojelua hakenut tai kielteisen turvapaikkapäätöksen tai jopa karkotuspäätöksen saanut voisi hakea toista oleskelulupaa. Esitys mahdollistaisi jopa rikospäätöksen saaneen jäämisen maahan opiskelun perusteella. Tätä mahdollisuutta pidämme vahingollisena, jopa moraalittomana. Jos kielteisen turvapaikkapäätöksen tai karkotuspäätöksen saanut voisi jäädä maahan muulla oleskelulupaperusteella, tämä heikentäisi turvapaikka- ja palautusjärjestelmän uskottavuutta. Muutos olisi omiaan luomaan turvapaikkajärjestelmään epäterveitä uusia kannustimia.

Hallituksen viesti on näyttänyt olevan se, että turvapaikanhakijana tänne tullut saa jäädä maahan riippumatta siitä, onko hän oikeutettu kansainväliseen suojeluun vai ei. Jos suojeluperuste, alkuperäinen maahantulon peruste, ei menesty, voi keksiä uuden perusteen, kuten työ- tai opiskeluperusteen, ja hakea sen nojalla oleskelulupaa. Ja jos tämäkään peruste ei lennä, voi yksinkertaisesti jäädä laittomasti maahan ja saada lopulta oleskeluluvan olemattomalla perusteella, kuten sisäministeriön tuoreehkossa selvityksessä niin sanotusta kertalaillistamisesta on esitetty. Tällainen höveli politiikka vesittää turvapaikkajärjestelmän uskottavuuden rippeetkin. Tehokkaat palautukset ovat ainoa tapa huolehtia myös siitä, että resurssit saadaan kohdennettua oikeille avuntarvitsijoille, kuten nyt ukrainalaisten auttamiseen.

Arvoisa puhemies! Esityksen mukaan kolmannen maan kansalaiselle myönnettäisiin ensimmäinen oleskelulupa opiskelun perusteella suoraan koko tutkinnon tai opintojen suorittamisen keston ajalle, jolloin oleskelulupaa ei ole tarvetta uusien määräajoin. Lisäksi opin-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2022 vp

tojen jälkeen myönnettävän oleskeluluvan voimassaoloaikaa työnhakua ja yritystoimintaa varten pidennettäisiin ja tehtäisiin joustavammaksi. Korkeakouluopintoja suorittavien opiskelijoiden oleskeluluvan laji muutettaisiin esityksessä jatkuvaksi. Nämä ovat sinänsä kannatettavia muutoksia, jotka edistävät osaavan työvoiman saatavuutta Suomessa. Ne, jotka on täällä koulutettu, pitäisi saada pysymään Suomen työmarkkinoilla.

Vakava puute kuitenkin on, että samalla kun opiskelijoiden oleskelulupa muutetaan kattamaan koko tutkinnon suorittamisen aika, ei esitetä keinoja jälkivalvonnan tehostamiseksi, jotta uskottavasti varmistettaisiin oleskeluluvan myöntämisen edellytysten käsilläolo myös luvan myöntämisen jälkeen. Valvonnan puute koskee erityisesti toimeentuloedellytystä. Pistokokeet, joilla valvontaa on ilmeisesti tarkoitus suorittaa, eivät ole mitenkään riittäviä. Esimerkiksi Kela tulisi oikeuttaa ja velvoittaa ilmoittamaan Maahanmuuttovirastolle oma-aloitteisesti toimeentulotukeen turvautuvista ulkomaisista opiskelijoista. Näin ei siis nykyään ole, vaan Kela voi luovuttaa tietoja toimeentulotuen saajista vain Maahanmuuttoviraston yksilöidyn tietopyynnön perusteella. Maahanmuuttoviraston tulisi kyetä käyttämään myös automaatiota järjestelmähakujen tekemiseksi. Myös viraston valvontaresursseja tulisi vahvistaa. Jonkinmoinen lohtu on, että hallintovaliokunta esittää yksimielisesti hyväksyttäväksi lausumaa, jossa hallitus edellytetään ryhtymään tarvittaviin toimenpiteisiin opiskelun perusteella myönnettävien oleskelulupien edellytyksiä koskevan jälkivalvonnan vahvistamiseksi tavalla, jolla varmistetaan oleskelulupaperusteiden olemassaolo myös luvan myöntämisen jälkeen.

Ongelmallinen on myös esitetty lainmuutos, jonka mukaan se, että opiskelijan toimeentulo ei ole turvattu tai hänen vakuutuksensa ei ole voimassa, olisi jatkossa vain harkinnanvarainen peruste oleskeluluvan peruuttamiselle tai uusimatta jättämiselle. Hallitus siis käytännössä aikoo muuttaa ulkomaisten opiskelijoiden toimeentuloedellytyksen harkinnanvaraiseksi, mikä vesittää oman toimeentulon vaatimuksen ja sallii pahimmillaan elämisen toimeentulotuen varassa veronmaksajien rahoilla. Tämä on täysin vastoin opiskelijan oleskelulupajärjestelmän perustuksia. Toimeentuloedellytyksen pitää olla oleskeluluvan ehdoton edellytys, kuten se on nykylaissa. Suomeen tulleen ulkomaisen opiskelijan kuuluu elättää itsensä, ja siihen hänellä tulee olla jatkuvasti riittävät varat. Jos ei tule omilla rahoillaan toimeen, oleskelulupa pitää peruuttaa.

Yllä kuvatuista syistä ehdotamme, että 1. lakiehdotuksen 2 § muutetaan siten, että kansainvälistä suojelua hakevien ja karkotuspäätöksen saaneiden osalta pysytetään voimassa oleva oikeustila eli heidät rajataan jatkossakin tiukasti kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annetun lain ulkopuolelle. Lisäksi ehdotamme, että 1. lakiehdotuksen 12 § muutetaan siten, että opiskelijan toimeentulon turvattuna olemista tai hänen vakuutuksensa voimassa olemista koskevan edellytyksen laiminlyönti on harkinnanvaraisen perusteen sijaan ehdoton peruste oleskeluluvan peruuttamiselle tai uusimatta jättämiselle, kuten on voimassa olevassa laissa.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Reijonen, poissa. — Edustaja Semi.

16.58 Matti Semi vas: Kiitos, arvoisa puhemies! Kiitän myös oppositioedustajia valiokuntatyöstä, koska se oli erittäin rakentavaa ja hyvää. Vaikkei me yhteiseen päämäärään päästy, keskustelu oli erittäin laajaa ja minun mielestäni rikastakin sen suhteen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2022 vp

Täytyy sanoa, että näitä mietinnön sanamuotoja kyllä pyöristettiin erittäin paljon ja koetettiin löytää sitä yhteistä näkemystä tähän mietintöön. Itse pidin tärkeänä näitten opiskelijoiden saantia. Kun mietitään meidän työvoimapulaa etenkin vientiteollisuuden parissa, niin tiedetään se, että meillä on huutava pula ammattilaisista ja hyvin koulutetusta työväestä.

Toinen puoli, mitä olen itse ajatellut tässä, on se, että kun ensinnäkin ulkomaalaisia opiskelijoita saadaan tänne ja sitten kun heitä saadaan työvoiman piiriin ja jäämään tänne työhön, niin me päästään oppimaan niitten maiden kulttuuria, jolloin kaupanteko on helpompaa ja meidän teollisuuden mahdollisuudet laajentua ja pärjätä paremmin paranevat siinä.

Minun mielestäni tämä mietintö kattaa ne ehdot, mitä hallitus on asettanut sille. — Kii-tos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Purra.

16.59 Riikka Purra ps: Arvoisa herra puhemies! Katselen tätä salia ja ihmettelen, kuinka tyhjä se on. Silloin, kun tämä esitys hallituksesta annettiin ja muun muassa perussuomalaiset nostivat kyselytunnilla esille, että hallituksesta on tullut esitys, jossa halutaan antaa karkotusuhan alaisille ja kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneille oleskelulupa opiskelun perusteella, niin muun muassa keskustasta ja sosiaalidemokraateista kerrottiin, että kyllä tätä esitystä varmasti voi vielä muuttaa ja että siitä on ehkä mahdollista saada järkevämpi ja sehän on vasta esitys ja hallintovaliokunta varmasti sen perkaa ja käy läpi tarkasti. Siinä yhteydessä puhuttiin myös sisäministeriön selvityksestä, jossa näitten laittomasti maassa oleskelevien ihmisten kertalaillistamisesta puhutaan. Ja valitettavasti siinä selvityksessä ja tässä esityksessä on paljon yhteistä.

No, käsittelyn yhteydessä on tullut selväksi valiokunnassa ja muualla, että hallituksessa ei ollut halua korjata tätä esitystä, näitä sen oleellisimpia virheitä, ja niinpä se meni valiokunnasta läpi käytännössä sellaisena kuin se tulikin. Ja toden totta, karkotuspäätöksen saaneet ja kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneet ovat siellä edelleen mukana. Itse asiassa koko esityksen absurdateettia kuvaa se, että edellisessä kappaleessa kuvataan nämä karkotuspäätöksen saaneet ja kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneet, ja seuraava kappale alkaa sillä, että hallitus haluaa varmistaa osaavan työvoiman saannin. Olen hieman huolestunut, mikäli työvoimapulaa ja meidän osaamistarvetta paikataan tällaisilla esityksillä. Kyllä me kaikki tiedämme niin perussuomalaisissa kuin muissakin puolueissa, minkälaisesta väkeä tämä erityisesti Suomeen houkuttelee. Ja tämä kyseinen ongelma on meidän koko maahanmuuttopolitiikan ongelma. Me puhumme osaajista ja työvoimasta ja huippuosajista, mutta valitettavasti, kun me tilastoja katsomme, Suomi ei houkuttele tällaisia ihmisiä juurikaan, ja siihen on tietenkin syynsä: niin verotuksemme, palkkatasomme, ehkä säämmekin muutamat muutkin asiat. Sen sijaan valitettavasti meidän byrokraattinen järjestelmämme anteliaan sosiaaliturvan kautta houkuttelee sellaisia ihmisiä, joita ehkä muualle ei menisi.

Itse asiassa juuri tänään tuossa kahvilassa kuuntelin niiden kansanedustajien kertomuksia, jotka olivat käyneet Kanadassa valiokuntavierailulla. He olivat muun muassa tutustuneet siellä siihen, mitä ulkomaalaisilta vaaditaan kyseisen maan oppilaitoksissa. Nämä lukukausimaksut ja erilaiset vaadittavat suoritukset ovat siis moninkertaisia verrattuna siihen, mitä vaaditaan kanadalaisilta itseltään. Sen sijaan tämä Suomen malli on siinäkin mielessä vino, että tämäkin esitys tosiaan laittaa ulkomaalaiset ja maassa olevat suomalaiset ja

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2022 vp

aiemmin opiskeluoikeuden saaneet kansalaiset eriarvoiseen asemaan, kuten edustaja Rantanen puheenvuorossaan totesi. Perussuomalaisten mielestä tämä on selvä yhdenvertaisuusongelma, ja tämä olisi pitänyt saattaa perustuslakivaliokuntaan pohdittavaksi, mutta valiokunta yleisesti ei ollut sitä mieltä.

Arvoisa puhemies! Kuten edustaja Vestman kuvasi, esityksen merkittävä ominaisuus ja sen suuri ongelma on se, että se salliessaan tämän kaistanvaihdon romuttaa turvapaikkajärjestelmää niiltä osin, kun sitä enää on jäljellä. Meillä on lännessä rajanaapuri Ruotsi, joka on tehnyt tämän spårbyte-järjestelmän useita vuosia sitten ja tällä hetkellä kärsii sen aiheuttamista ongelmista. Parlamentissa useimmat puolueet ovat valmiita tämänkin seuraavalla kaudella mahdollisesti korjaamaan, kuten monien muidenkin työperäiseen maahanmuuttoon, nimenomaan matalapalkkasektoreille kohdistuvaan maahanmuuttoon, tehtyjen löysennysten korjaamiseen. Se, että ihminen voi tulla maahan, hakea turvapaikkaa, olla saamatta sitä ja vaihtaa kaistaa ja saada oleskeluluvan jollakin muulla edellytyksellä, on tämä suuri ongelma tässä. Tämä esitys luo huomattavan vetovoimatekijän nimenomaan sosiaaliperäiselle, taloudellisesti suuntautuneelle, kestävämmälle maahanmuutolle.

Kuten täällä on todettu, näitä taloudellisia vaikutuksia ei ole arvioitu, kuten niitä ei ole arvioitu tämän kauden muissakaan maahanmuuttoesityksissä. Se, minkä verran vaaditaan lisää henkilökuntaa tai tällaisia seikkoja, ei ole siinä se iso asia, vaan ulkomaalaiset, jotka jäävät Suomeen ja pääsevät sosiaaliturvan ja muiden palveluiden piiriin — se, kuinka paljon sillä on kustannuksia. 560 euroa kuukaudessa, toimeentuloedellytys — me kaikki tiedämme, että tällaisella summalla tässä maassa ei eletä, varsinkaan täällä pääkaupunkiseudulla.

Arvoisa puhemies! Tällä esityksellä on myös taloudellisia vaikutuksia koulutuksen järjestäjille. Valiokunnassa joissakin asiantuntijalausunnoissa pidettiin tärkeänä sitä, että tämä mahdollistaa sen, että oppilaitoksille riittää opiskelijoita. Mutta tämäkin kertoo siitä, että tämä meidän järjestelmämme on osin melkoisen kiero, koska se tietenkin oppilaitoksia resursoi sen perusteella, kuinka paljon siellä on opiskelijoita, joten totta kai yksittäiselle oppilaitokselle tai koulutuksen järjestäjälle syntyy intressi siihen, että opiskelijoita tulee, ja tottahan niitä ulkomailta, EU- ja Eta-maiden ulkopuolelta, kehittyvistä maista tänne tulee nauttimaan ilmaisesta, tai käytännössä ilmaisesta, opiskelusta, etuuksista, palveluista ja niin edelleen. Tässä ei ole mitään ihmeellistä, eikä se ole se, mikä perussuomalaisten mielestä on kritisoitavaa. Kritisoitavaa on meidän järjestelmä, joka tämän sallii niin sinitsemäisesti, hyväuskoisesti ja kuvitellen, että veronmaksaja venyy aina kaikkeen.

Tosiaan perussuomalaiset esittivät tähän vastalauseen, jossa koko lakiesitys hylätään. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Rantanen, Mari.

17.06 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! Hyvin usein meitä perussuomalaisia moititaan, että kun me olemme niin maahanmuuttajavastaisia. Siitä ei ole kysymys. Jos meidän järjestelmämme on täynnä reikiä, mahdollistaa väärinkäytökset, ei se ole tulijan ja sen palvelun käyttäjän vika. Se on itse asiassa tämän salin vika, joka ei ymmärrä tehdä sellaista lainsäädäntöä, joka olisi reilu, joka olisi ylipäänsä millään muotoa hallittu ja kestävä niin turvallisuuden näkökulmasta kuin suomalaisen veronmaksajan näkökulmasta. Ja siinä mielessä itse katson, että vika on päättäjässä, ei suinkaan käyttäjässä.

Vielä muutama asia, jota en huomannut tuossa omassa puheenvuorossani sanoa:

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2022 vp

Tämähän todella tulee nyt koskettamaan myös opiskelijoiden perheenjäseniä, ja heille sitä vastoin tässä myöskin tulee uutena muun muassa mahdollisuus työttömyysturvaan, jota ei tokikaan ole laskettu tänne vaikutusarvioihin. Sitten ehkä pienemmälle huomiolle jää se, että nyt kun tämä oleskelulupajärjestelmä muuttuu, niin tämä vaikuttaa myös kansalaistamiseen vaadittavaan asumisaikaan, eli käytännössä tämä asumisaika lähtee kertymään ja tältä osin tämä myös helpottaa kansalaisuuksien saamista. Tätä juuri yritin kuvata omassa puheenvuorossani, että kun me ammuimme kuin haulikolla täyteen nämä järjestelmät, niin herra tietää mitä se lopputulema on.

Sitten täällä kuulemisessa kävi hyvin ilmi se, että vaikka Kela havaitsee tällaista toistuvaa toimeentulotuen käyttöä, niin heillä ei ole oikeutta ilmoittaa Maahanmuuttovirastolle, että täällä on nyt tällainen henkilö, joka käyttää sitä toistuvasti, joten kaikki on kiinni siitä, millä tavalla Maahanmuuttovirasto hoksaa nyt jatkossa kysyä, siis pistemäisesti, pistokokein, että käyttäkö juuri tämä henkilö toistuvasti. Eli tässäkin on siinä mielessä ongelma, että kyllä pitäisi olla Kelalla mahdollisuus ilmoittaa Maahanmuuttovirastolle, jos he havaitsevat tällaisen tilanteen, jotta Maahanmuuttovirasto voisi käyttää tätä päätöksenteossaan ja mahdollisen luvan peruuttamisharkinnassa.

Aivan lopuksi totean tähän arvostamani valiokuntakollega Semin herttaiseen puheenvuoroon, että se ongelma on tässä pikemminkin se, että jo nyt me nähdään, että jo nyt meille tulevat opiskelijat työllistyvät vain noin 50-prosenttisesti, eli meillä on siinä kohtaa kyllä ehkä vähän sellainen harha, että saamme tänne korkeakoulutettuja opiskelijoita, jotka sitten työllistyvät. Siinäkin mielessä asia ei ole aivan ongelmaton. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Vestman.

17.10 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Haluan muutamaa seikkaa vielä kiinnittää huomiota.

Ensinnäkin edustaja Rantasen puheenvuorossa tuli esille kysymys tästä vaikutusarvioinnista, ja valiokuntakin on tosiaan kiinnittänyt huomiota siihen, että lainsäädännön arviointineuvostokin on nostanut esille, ettei hallituksen esityksessä ole arvioitu riittävällä tavalla esitetyistä muutoksista aiheutuvia taloudellisia vaikutuksia. Yksi ongelma on tosiaan se, että Kela ei nykyisellään tuota tilastotietoa oleskeluluvan perusteella myönnetystä perustoimeentulotuesta, joten pohjalle sellaista tietoa, minkä verran ulkomaiset opiskelijat ovat saaneet perustoimeentulotukea, ei ole edes olemassa. Hallituksen esityksessä on kuitenkin tuotu esille se, että näitä vaikutuksia arvioidaan ja seurataan, ja tätä tarkoitusta varten on aivan oleellista, että Kelan tilastointiakin kehitetään ja jatkossa Kelan tilastoista pystytään lukemaan, minkä verran ulkomaiset opiskelijat ovat toimeentulotukea saaneet.

Toiseksi nostan esille tämän tietojen saantioikeuden ja luovutusoikeuden. Tosiaan valiokunta on nostanut mietinnössään esille sen, että valiokunnan saaman selvityksen mukaan oikeus tietojen antamiseen syntyy myönnetyn perustoimeentulotuen osalta vain Maahanmuuttoviraston osatessa yksilöidysti kysyä näitä tietoja. Eli Kelalla ei ole todella omaehtoista oikeutta ilmoittaa Maahanmuuttovirastolle siitä, että ulkomainen opiskelija tai EU- tai Eta-maan kansalainen esimerkiksi turvautuu toistuvasti toimeentulotukeen. Eli toisin sanoen Maahanmuuttoviraston täytyisi käytännössä tietää, että henkilö on toimeentulotuen saaja, jotta se voisi saada Kelalta tietoa siitä, että henkilö on toimeentulotuen saaja. Tämä järjestelmähän on siis täysin järjetön ja ei todellakaan mahdollista tehokasta jälkivalvontaa. Tämä on yksi niistä lainsäädäntömuutoksista, jotka ovat tietynlaisia ehtoja sille,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2022 vp

että tämä esitetty malli, jossa opiskelija saa oleskeluluvan koko opintojen ajaksi, voisi toimia, ja toivonkin, että tässä ryhdytään lainsäädäntötoimiin.

No, kolmanneksi vielä kiinnitän huomiota siihen tilanteeseen, jossa Maahanmuuttoviraston tulee tehdä kokonaisharkintaa siitä, tuleeko oleskelulupa peruuttaa sillä perusteella, että toimeentuloedellytys ei enää täyty. Tässähän valiokunta on ottanut kantaa asiaan ja todennut, että se pitää tärkeänä, että jos kokonaisharkinnassa päädytään siihen, ettei toimeentuloedellytyksen laiminlyönti ole vähäinen, oleskelulupa peruutetaan. Eli pääsääntöisesti oleskelulupa tällaisessa tilanteessa tulisi peruuttaa, ja vain siinä tilanteessa, että laiminlyönti on vähäinen, peruuttamiseen ei ryhdyttäisi. Toivon todella, että tämä ohjaa sitten viranomaisen tulkintaa ja näin ollen tämän opiskelijan oleskelulupajärjestelmän perustana oleva toimeentuloedellytys säilyy edes jollain tavalla uskottavana.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.